

Časopis s podobami za slovensko mladino.

S prilogo „Angeljček“

Štev. 2.

V Ljubljani, 1. februarja 1903.

Leto XXXIII.

Vihrala je vihra . . .

Vihrala je vihra, vihrala,
Podrla je bukev na tla,
Ki trhla, starična čakala
Je le še poslednjega zla.

Mahnila je smrt, zamahnila
Nad trhlím je starcem s koso
In v grob ga temán položila,
Zasula ga s črno prstjo.

Življenje obeh je končano,
Obadva razpadeta v prst:
Ne bukvi, a starcu je dano,
Da enkrat še vstane iz vrst.

—2.

O Svečnici.

V božjih hramih danes verni
Svečice prižigajo,
In v molitvah Bogu znanih
Želje k nebu dvigajo.

Jaz pa prosil sem Očeta:
„Luč Ti v srcu mojem vžgi,
Ki za-Té in rodne brate
Bo plamtela mi vse dni!“

Osojski.

Brez kazni.

Najhujša je vseh bolečin
Spoznanje, krivice spomin.
Gregorčič.

Aj, da ste poznali Slivarjevega očeta, vedeli bi, kaj se pravi kaditi tobak. Pa kaj pravim: kaditi? To je bilo že puhanje, pravo puhanje, da se je kadilo spredaj in zadaj in naokoli kot najbolj gosta ljubljanska megla. Samo Dolinarjev stričko so ga tudi znali takisto, drug pa nihče.

In tista njihova pipica! Na kratki cevi je bila nasajena kakor dobra hruška na peclju. Takisto na palcu so iztrkali pepel iznje, potem pa izvlekli iz žepa mehur pa nabasali, prižgali in kadili, pa spet nabasali in kadili, kadili in basali nepretrgoma, dannadan . . . Komaj noč ju je ločila.

„Kaj bi vedno stal in tlačil tisto reč grdo?“ so dejali dostikrat Slivarjeva mati.

Pa ni prav nič izdalo pri Slivarjevem očetu. Samo enkrat je zaleglo za par dni.

Venkaj iz hiše so prisopli nekoč, malo zardeli v lice, pa molčali, kajti Slivarjev oče se niso radi kregali. Molčati so pa znali, molčati. Toraj venkaj iz hiše so prišli, v eni roki sekirico, v drugi pipico. Pipico položé na vežni prag in — tresk! Pa je ležalo gotovo več kot deset pipic v veži in pred hišo, seveda cela pa ni bila nobena.

Hudo je moralo biti, da so se tako grozovito znosili nad svojo ljubo in tako nedolžno pipico. Morda jih je pa le kdo preveč poprijemal?

Pa skoro jim je bilo dolgčas po nji. Kadili niso nič, govorili pa tudi ne, jedli pa tudi ne bogvekaj.

Dobro, da je to trpelo samo dva dni. Tretji dan je bil semenj v Moravčah. Napregli so konjička pa hajdi na semenj, seveda po opravkih.

Zvečer je pa zaropotal voz doli v dolini pod hišo.

„Oče, oče, so že doma“, so se vsuli pred hišo Slivarjev Tonček, Lojzek in Francek. Vselej so jih pričakovali in odnašali: ta bič, oni konjsko plahto, tretji opravo, in ako je bilo še kaj družega na vozu. No, so že vedeli, zakaj. Slivarjev oče nikoli niso radi prišli prazni domov.

„Mama, jo imajo že spet“, je kriknil Francek, ko je postavljaj bič v veži v kot. „Mama, pa kakšno!“

„Kaj imajo?“ je povpraševal ženski glas iz kuhinje.

„I no, pipico.“

„Saj sem vedela, da ne bo dolgo brez nje. Boš pa le spet vsak dan stal gori pri Matijcu v tobakarni.“

Pa so jo res spet imeli Slivarjev oče. Veselega obraza so bili, ko so jo pripuhali okoli hišnega vogla.

In ta pipica! Take res še niso imeli nikoli. Imela je tudi ravno cevko, toda ni bila hruška, ampak — no, kako bi vam povedal? Vidite,

rdeča je bila-pa visoka; no, saj ste že videli pipec. Kdo ga že ni imel v svojih otročjih letih? Tako rdečkasta je bila, prav tako, kakor ročaj takega pipca. Seveda votla je bila tudi in navrhu je imela lep stolpičast pokrovec.

„No, ali jo imaš že spet?“ so dejali mati, ko stopijo oče v vežo.

„Spet!“ Samo to so odgovorili in se prijazno namuzali. In pri tem je ostalo.

Francek je pa hodil po tobak dannadan skorej četrt ure daleč. Samo ob nedeljah in praznikih so si ga prinesli sami, ko so šli k prvi maši v Kamnik. Tja k Podrekarju so stopili in kar zdelo se jim je, da ga je tam več v zavitku kakor doma pri Matijcu.

A tudi Francek je vršil zvesto svoj častni posel; samo enkrat se mu je hudo pokazilo. Naj vam povem.

Vroč poletni popoldan je bil.

„Francek, skoči mi, skoči po tobaka! Tu imaš denar“, so zaklicali oče izza omejka.

Naenkrat je bil brzi Francek po griču navzdol in čez travnik, po mostu čez potoček in prav dobro jo je cvrl gor po beli cesti.

Oče so ga imeli vedno na očeh in veseli so ga bili, da jo je tako naglo ubiral. Mudilo se jim je nekam, ali pa so tobaka tako težko čakali.

Toda, — kaj pa to? Francek jo je krenil na stran.

„Eh, kam ga pa zdaj nese, to nesnago vendar!“ so zarentačili komaj slišno.

Pa ni nič pomagalo. Francek jo je ubiral meniničebinič kar naravnost gor k Pikovčevim.

Tam so se igrali domači Tonček, Francek in Rezika, Adamičeva dva, Žerjavova Katrica in še Jožkovih nekaj. In tem je pritegnil tudi Slivarjev. Ni ga udržalo.

Nekateri so bližali s fižoli v jamico, drugi so nebeškali, tretji so „španali“, seveda na malo špano, na „tri“. Dečki pa so se kosali v skakanju, naposled pa so se šli vsi skupaj skrivalnice. In čas je potekal . . .

Niso pa še končali igre, kar se prikažejo Slivarjev oče doli pri prelazu.

„Oj, ti nepridiprav ti, da si tak! Kaj te drži tam gori?“ so ponavljali samiprisebi in sopli navzgor.

Vse jih je jelo boleti. Povsod jih je kaj tiščalo, in Bog obvaruj, da bi jim tedaj kdo kaj rekel. Prijazne besede bi ne bil dobil od njih.

Tam ob rebri za hip počijejo, pa še enkrat izvlečejo mehur. Suh je bil. Odprejo ga, raztegnejo. Samo malo drobiža je bilo še v njem. Kaj drobiža — prahu! To jih je imelo! O ta Francek!

„Včasih je vsaj kak prijatelj prišel mimo“, so godrnjali naprej, in mi je ponudil mehur in pa dejal: „Ná, Slivar, pa si ga naredi eno! Danes pa nikogar in nikogar!“

Pa so spet vzeli pot pod noge in sopli navkreber, odkoder je odmeval otroški krik. Pot je postajal neuspešen.

Še enkrat pretaknejo vse žepe, če bi bil kje kak ošapek ljubega tobaka, pa nič in nič! Precej nevoljni zarinejo tje po tleh tiste vile, ki so jih pozabili pustiti doma, pa hajd naprej za Franckom.

Ravno je bil Slivarjev na vrsti, da je imel iskati skrite igralce. Mežati je moral, da so se poskrili. Kar zakliče eden izmed njih: ho-hóp! To je bilo znamenje: zdaj pa le!

Francek odpre oči in — neznan strah prešine vse njegove ude. Zagledal je očeta prav tik poleg sebe. Postal je kar trd in pripravljen na vse. Tudi najhujše bi ga ne bilo iznenadilo.

In vendar ga je nekaj iznenadilo. Sopni in utrujeni stopijo oče prédenj in mu rekó čisto mirno:

„Kje imaš denar?“

„Tukaj.“

„Daj sem!“

„Náte.“

Molčé vzamejo četrták, molčé odidejo proti Matijcu po tobak, od Matijca pa domu. Nič niso rekli Francku, nič ga okregali, nič ga ošteli, nič za ušesa, nič za hrbet, nič . . .

In vse to bi bil rajše pretrpel Francek, kakor pa takó. Kar pustili so ga kakor ničvredno stvar na cesti. In to ga je bolelo, to ga je peklo, to mu je bila kazen vseh kazni. Osupel, kakor od strele zadet in vkopan v zemljo je ostal na mestu.

Kaj zdaj? Jokati ni mogel, saj mu niso storili prav nič žalega. Izgovarjati se ni mogel, ker ga niso karali. Ostati mu niso veleli, domu ga niso zapodili. Nič, kar nič niso rekli! In to je bilo najhujše. Ostati mu ni bilo, domu iti — še manj. Še vselej je vesel hitel s tobakom k očetu, danes pa . . . Kolikokrat so ga prej pohvalili oče: „No, si že priden, ker si tako velikega prinesel“, kako pa naprej —?

Težko je lezel dalje. Pod noč se je priplazil domu. Tako težko še ni šel kam, ni prej ni pozneje.

In doma? Nič, prav čisto nič! Oče so molčali, kot da se ni nič zgodilo. A na obrazu se jim je nekaj bralo. In to je Francka bolelo. Ta molk, ta grozni molk, ta je bil hujši kot najhujša kazen. Naj bi bil okregan, tepen, naj bi bil imel posta tri dni zapored, vse bi bil rad prestal, saj je zaslužil; toda ta molk, ta strašni molk!

Pregrešiti se in ne biti kaznovan, to je često hujše kot najobčutljivejša kazen.

* * *

Slivarjev oče še živé, pa Francek tudi še živi, seveda zdaj ni več Francek, ampak Frančišek Slivar, c. in kr. narednik v Celovcu. Tobakove zgodbe še ni pozabil in je ne bo nikoli. Pridno popravlja svoj stari greh. Štirikrat na leto gotovo pošlje očetu velik zavojev samega tobaka, prav tistega vojaškega. Vedno ga imajo oče dovolj, in marsikateri ga pri njem naredi eno ali dve. In ko ga sosed z veseljem maši in tlači, si ne morejo Slivarjev oče kaj, da bi se ne pohvalili:

„Le s pridom zatlači, je dober. Veš, France mi ga je zopet poslal.“

~Fr. Krumpetar.

Vojak Jakop.

„rbom, bom, bom!“ se je razlegalo po naši vasi nekega dné, ko so prišli vojaki k nam na vaje. Mi vaški paglavci smo drvili od vseh strani skupaj ter radovedni prodajali zijala. To smo se čudili lepim, svetlim gumbom, — ej kakó bi se dalo za take igrati! Eden, eden za deset naših!

Vojaki so se pa ne meneči se za naše želje postavili v vrsto na Boštjanovem travniku ter čakali povelja. Ko jim je isto častnik prebral, so se razkropili po vasi poiskati si stanovanja in hrane.

Moj oče so imeli gostilno, in zato se je pri nas zbralo zvečer precej vojakov. Posedli so okrog miz, in oče so jim pridno donašali jedi in pijače. Ko so naposled končali s postrežbo, so prisedli k vojakom. Jaz pa sem ležal na peči in gledal po sobi.

„E, tudi jaz sem bil že vojak in še celo v vojski!“ povzamejo oče.

„V vojski ste že bili?“ jih vpraša vojak, ki je imel brke, dolge kot Turek.

„Da, da, v vojski sem bil in sicer v Bosni leta 1878. Ej, vojska, veste, to je strah! To ve le tisti, ki jo je skusil. Kolikim družinam vzame edino podporo!

Jaz se še dobro spominjam takratnega tovariša Jakopa. Bil je že oženjen. Tudi on se je moral ločiti od doma in od žene. V vojašnici je bil silno potr. Klaverno je hodil okoli.

„Ej, Jakop, vojak pa tako žalosten?“ ga vprašam nekoč.

„Oh!“ mi odgovori, „kaj ne bi bil žalosten? Doma sem zapustil ženo, kateri sem bil edina podpora in pomoč. Kaj bo zdaj ž njo? Kaj naj počne sama? Kako je bila reva žalostna, ko sem se ločil od nje! Ko sem dobil nekaj tednov pred odhodom poziv v boj, si ga ji nisem upal pokazati, da bi se preveč ne ustrašila. Rajše sem molčal. Pa prišel je vendar čas odhoda. Moral sem se ločiti od nje. Ko sem ji povedal, da bom moral iti, je skoro omedlela. Vzel sem svoje reči ter izginil. Siloma sem se ji iztrgal ter odšel s krvavečim srcem. Morda me ne bo videla več!“

„Le pogum, brate!“ mu prigovarjam. „Še boš prišel nazaj, še! Kaj bi precej obupal! Šeškala bova Turke, rdečehlačarje, da naji bodo pomnili. Kajneda?“

On pa me je žalostno pogledal, pomajal z glavo ter odšel, da bi zakril solze.

Smilil se mi je.

Odhoda v Bosno smo čakali le kratek čas v Ljubljani. Medtem smo se morali marljivo vaditi v orožju. Kar dojde povelje, da moramo odriniti. Čez nekaj dni smo jo odkurili proti Bosni. Jakop je šel z menoj v isti vrsti.

Prišli smo v Bosno.

Od vseh strani so nas kristjani veselo pozdravljali, a Turki nas niso prijazno gledali. Mnogokrat so nas napadli. Nič kaj radi nam niso pustili dežele.

Z Jakopom sva se borila v mnogih spopadih, a ostala sva vendar nepoškodovana. Mislil sem že, da se bova oba veselo vrnila domov. Tudi Jakop je postal veselejši.

Toda Bog je sklenil drugače.

Nekega dne smo morali pregnati sovražnika z nekega hriba. Hej, kako so nam brenčale krogle okrog ušes! Gost smodnikov dim nas je obdajal.

Z Jakopom sva ležala za nizkim grmom ter streljala na Turke. Marsikaterega sva poslala na oni svet. Kar naenkrat se Jakop obrne k meni ter mi reče tiho :

„Jej, kako mi je čudno pri srcu! Zdi se mi, da bom danes padel. Ako umrem, vzemi mojo uro za spomin, in ženo pozdravi doma.“

„Bom!“ mu rečem kratko, da bi prikrl bojazen. Zahreščalo je poleg mene.

Streljal sem dalje. Že se je začel sovražnik umikati. Morali smo ga pregnati z bajoneti. Potresem tedaj Jakopa za ramo in mu rečem :

„Jakop, vstani. Naskok!“

A on se ni ganil.

„Mogoče je mrtev?“

Ta misel mi šine kakor blisk v glavo. Bliže ga pogledam in šele zdaj zapazim, da ima sence prestreljeno. Ležal je še ravno tako kakor prej. V levici je imel puško, v katero je hotel vtakniti patron, ki ga je držal v desnici. Medtem ga je prehitela smrt. Slutnja se mu je izpolnila. Prekrižam mu čelo — ure mu nisem imel časa vzeti, — ter odhitim dalje.

Srečno smo premagali sovražnika. Mnogo Turkov je bilo pobitih, a tudi naših je bilo precej mrtvih, in med temi tudi Jakop

Čez nekaj mesecev sem se vrnil domov. Žena Jakopova je umrla kot beračica. Ker je zgubila moža, ni mogel nihče več skrbeti zanjo. Vse ji je bilo prodano. Živel je v velikem pomanjkanju, dokler je ni smrt rešila zemeljskih muk.

Jakopa se pa še dostikrat domislim, posebno njegovih zadnjih trenutkov.

Mirno spava v tuji zemlji daleč od domovine. Gori v nebesih je zdaj združen na veke s svojo zvesto ženo!

Bog mu daj večni mir!“

Tako so pripovedovali oče. Vojaki so pa odšli po ležiščih.

Mlinarjev Janko.

Sveča.

*Sveča gori na oltarju božjem
Svetlo gori, da vsak takoj zna:
Tu kaj prebiva živi Jezus,
Ljubi naš Jezus, luč svetá.*

*Tak razsvetljuje nas Jezus z vero,
Z upanjem kvišku dviga nas,
In če prihajamo radi k Njemu,
U žarno ljubezen užiga nas.*

*Sveča gori na oltarju božjem,
Ukov prav modrih nas uči:
Jezus nam dober je, dober; zatorej:
Tudi njemu bodimo mi.*

*Živo vero torej imejmo,
Z upom v nebesa dvigajmo se,
Ob ljubezni Njegove plamenu
U srčno ljubezen užigajmo se.*

*Luč nam temino razsvetljuje
Ter proti nebu dviga se,
Pa kar primakneš blizu plamena,
U ogenj žareč takoj užiga se.*

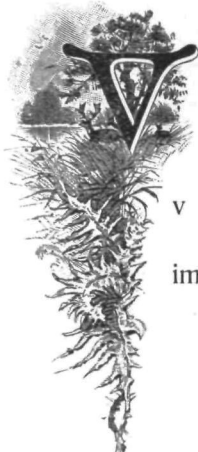
*Ja kakor sveča gori ter zgoréva
U nič zgoréva vsa v božjo čast:
Jezus se ves je za nas uničil,
Ves našim dušam se dal je v last.*

*Ah, tudi mi se njemu darujmo,
Usi se darujmo Jezusu v last:
Duša, telo in srce — vse bodi,
Vse samo ljubemu Jezusu v čast!*

Dr. I. M. Kržišnik.

Ubožica...

sakdo bi bil rekel: Jožek laže, gotovo da laže; toda Jožek ni lagal, dasi bi se mu sicer moglo očitati to in ono.

Le pomislite, ali ni res neverjetno, če je imel o svetih treh Kraljih že četrti katekizem, no, pa ne v glavi, ampak v torbi.

Prvo uro je v šoli kupil katekizem, takrat seveda ga je imel. Drugo pa že ne.

„Kje pa je?“

„Pepca ga je raztrgala.“

„No bodi; a skrbi, da dobiš drugega.“

„Bom.“

Kmalu ga je imel, pa ne dolgo.

„Zakaj nimaš katekizma?“

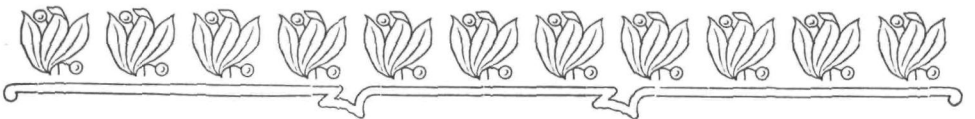
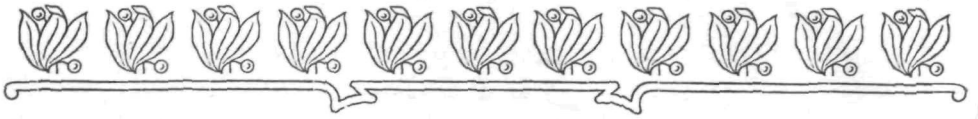
„Voda mi ga je odnesla.“

„Kako to?“

„Na brvi sem padel...“

Ali bi bilo tem besedam verjeti? Na vse zadnje je le mogoče. Jožkov oče so žagar. Jožek mora v resnici hoditi čez brv.

„Kako pa, ali si tudi ti padel v vodo?“

„O ne, saj je ograja.“

Pa je res tako. Ograja je, šolarja obdrži, katekizma pa ni mogla. Pa verjemimo.

Tretji katekizem je kupil Jožek Žagarjev, a za štirinajst dnij je prišel v šolo zopet brez te knjižice.

„Kaj pa je sedaj s tvojim katekizmom?“

„Miš mi ga je prejedla.“

Če pa to ni smola, potem pa smole sploh ni. Čudno je to, da komu miš katekizem prejé, pa Jožku se je res ta nesreča pripetila. Pravzaprav Jožku ne, saj on — če bi bilo po njegovem — bi bil najraje brez vseh knjig, nesreča je tepla očeta, ki so morali sedaj že v četrto šteti 30 vinarjev.

Pa kako da je prišla miš do katekizma? I, čisto lahko; Jožek je djal *namreč včasih kako reč tudi na spodnjo polico, tako je nekdej tudi katekizem padel za omaro*. In tu za omaro je imela miška od torca do petka dovolj prilike, da se je lotila katekizma. Pa kako ga je zdelala; kar za nič več ni bil! Hrbet do polovice odjeden, drugod pa preluknjan! Iz take knjige se Jožek ne more učiti . . .

Zanaprej se pa kaj takega ne sme nikoli več zgoditi, torej smrt mišim!

Mačka so pa imeli pri hiši, toda maček tudi ne more biti povsodi. Zato je Jožek nastavljal mišnico. In tista učena miška, ki se je hotela seznaniti s katekizmom, je bila tako nepremišljena, da je zlezla v mišnico — hm, saj slanina ji je še bolj dišala kakor katekizem — a vun ni mogla. Po noči se je to zgodilo, Bog ve kdaj, in koliko strahu je že užila ujetnica, predno je zasvetel dan!

No, zjutraj so jo pa opazili. Seveda, Jožek je bil vesel. Malo popridigoval ji je, češ, porednica, vse hoče poskusiti, vse oblezti — sedaj pa imaš! Pa ji je še požugal: „Čakaj, sedaj bo prišla kazen!“

Pepca, ki je videla v mišnici miško s svetlimi očmi, ki je tako preplašeno begala okrog in okrog, a rešiti se le ni mogla, se je pa samo čudila, kakor bi bila hotela reči: „Kako je le kaj takega mogoče?“

Tinca je bila tudi vsa zaverovana v ujetnico, a smilila se ji ni prav nič.

Maček pa je komaj čakal, kdaj odpre Jožek mišnico, da on stisne miško . . .

O, ti miška ubožica . . . Kaj bode?

A, če se je ujela miška, kaj za to? Saj je le neumna miška.

Meni se veliko bolj smili nedolžna duša, če se ujame, če pride v grešne zadrge, iz katerih ni izhoda, ni rešilne poti . . . Ubožica . . . Nekateri se ji posmehujejo, češ, sedaj pa imaš, drugi se čudijo: „Tako, ali je mogoče, ali je to oni pridni —, tista pridna —“, še drugi pa samo gledajo, od strani, brez usmiljenja . . . Nekdo pa čaka — pravijo, da ima tudi kremplje, kakor maček — da bi planil po taki duši. Ali ni res ubožica? . . .

Kajtimar.

Zimske pesni.

Padaj, padaj . . .

Padaj, padaj
Beli sneg,
Padi, padi
V dol in breg!

Hitro vozi
Zimski voz —
A nevaren
Je za nos.

Brž pobere
Se vesel,
Da ni mraza,
Bi še pel.

Skoraj burja
Strdi led,
Da se drsat
Gremo spet.

Če pokaže
Kje se kri,
Kdor junak je,
Mar mu ni.

Burja brije
Čez polje:
Pot pod noge,
V žep roké.

Kaj nas briga
Če je mraz?
Kje je vroče
Zimski čas?

Hajdi, zima,
Delaj led,
Da se drsat
Gremo spet!

Samko Cvetkov.

Zima v gozdu.

Oj tihi gozdiček, o mirni gozdiček,
Kako si samotni, kako zapuščen!
Kje tvoja lepota je, tvoje zelenje,
S katerim si bil okrašen?

Ah zdaj pa vse tiho in mirno je v tebi,
Ni videti cvetja, ni čuti glasu. —
Snežena odeja gostó te zakriva
In ziblje v mrtvaškem te snu.

Krilatcev nebrojnih po vejah je tvojih
Medavno še zbor neugnan gostolél,
Od jutranje zarje do mraka večera —
Še v noči je kdo zažgolél,

Le jelka otožna tam v sredi na straži
Edina še živozelena stoji —
Da spet se vrnila bo vigred cvetoča,
O nadeji tej govori.

Kazimir.

Starček ob studencu.

V spone si spet zakovan,
Bistri studenček ti;
Tožna gomila ravan
Srcu se mojemu zdi.

Ko bo pa prišla pomlad,
Prosto šumljal bodeš spet,
Jaz bom pa morda takrat
S črno odejo odet . . .

Slavko Slavič.

Snežinke.

Plavale, plavale
V zraku snežinke,
Kakor bi pevale
Si žalostinke.

Padale, padale
So na obraz nam,
Da je postajalo
Vedno bolj mráz nam.

A posijalo je
Solnee žareče,
Pa raztopilo je
Majhne in veče.

Samko Cvetkov.

Po zimi v hiši.

Zunaj pada mehki dežek,
Mehki dežek, beli snežek.

Solnce zemlji več ne sije,
Več ne greje te samíje.

Že pobelil je ravnine,
Vrte, loge in planine.

Oj, nam pa gorkó je v sobi
Kot v pomladni solnčni dobi.

Veter piše okrog hiše,
Da na vrtu drevje vzdíše.

Tu igramo se radostni,
Zime v dobi ni mladostni ...

Milka Posavska.

Molčí skrivnostni gozd ...

Molčí skrivnostni gozd, molčí,
V tožne se uglablja sanje,
Kot da premišlja prěšle dni,
Trenutke blažene nekdanje ...

Pod tihi mrak grem skozi gozd
In ž njim molčim in sanjam ž njim ...
Z menoj globoka gre bridkost
In nepokoj — njen póbratim.

Pa pride čas, ko temni gozd
Šumel v vrhovih spet vesel bo,
A duh se moj, bridkosti prost,
Takrat vesel domo v povspel bo.

Savo Zagorski.

Cvetje odcvetelo je . . .

Pod cvetočo jablano
Nekdaj sem zahajal,
V hladni senci z vonjem sem
Dušo si napajal.

Cvetje odcvetelo je,
Čas beži, izginja,
Srce moje, svet in vse,
Vse se izpreminja . . .

Jablana cvetoča zdaj
Mi je daljna tujka,
Nemo klanja nad menoj
Vrba se žalujka.

Fr.

O, da vedel bi za žarke . . .

Drevje s snegom je pokrito,
Da pod težo se šibi;
Pride solnce in vsa teža
V solčnih žarkih se stopí.

O, da vedel bi za žarke,
Ki prodrli bi v srce,
Da bi tamkaj mi stopili
In pregnali vse gorje!

Osojski.

Na ledu.

Kraj naše vasi se vije med zelenimi travniki in rodovitnimi njivami bister potoček. Poleti je kaj prijetno v hladni vodi, in vedno nas je bilo polno tam. Jaz, Ozebkova dva, pa kaj bi pravil? Vsi smo bili, prav vsi iz cele vasi! Čofotali smo po vodi in se učili plavati — seveda bolj po dnu.

Po zimi je pa potok včasih popolnoma zamrznil. Takrat nas je bilo spet vse črno na ledu. Eden se je učil drsati po nogah, drugi je privlekel sani in jih porival naprej z dolgo palico. Včasih je pa porinil preveč in se zaletel na breg, da se je prevrnil on in sani.

Meni so stari oče vedno branili na led, in le s težavo sem jim kdaj ušel. A ko sem prišel domov in so izvedeli, da sem bil na ledu — takrat so me tako pogledali s svojimi malimi, živimi očmi, da sem rekel samprisebi: „Da bi le nevihte ne bilo!“ Kajti tako je znal malokdo pogledati, kot naš dedek. Pocukali so me za „kratke“, pa vselej tako, da nisem vedel, ali naj zajokam ali zavpijem. To so vedeli tudi sosedovi in bali so se jih, pa tudi spoštovali. Kajti potipali naš dedek niso takoj. Vselej so prej opominjali.

Bilo je nekako okoli Božiča. Prijazen popoldan je izvabil vso vaško mladino na led. In kako tudi ne? Solnce je sijalo tako prijazno, in gorko je bilo, kot malokdaj po zimi. Sedel sem v hiši za mizo in gledal v šolsko knjigo, a moj duh je bil na ledu. Dedek so me ves čas pogledovali od strani, in gotovo so slutili, kaj mislim. Drugam so me že še pustili, a na led ne. Rekli so, da si lahko zlomim nogo, ali se kako drugače pohabim.

Nekaj časa sem sedel za mizo, a ko so odšli v skedenj, sem jo porisal na led.

Tam je bilo že polno mojih znancev. Zaletavali smo se po ledu in padali po tleh drug na drugega, da nas je bilo včasih cel kup. Jaz sem hodil navadno bolj zadaj, kajti drsati se nisem znal posebno dobro. Včasih sem prisedel na sani, a skoro vselej smo se takrat prevrnili.

Naposled sem pa dobil toliko poguma, da sem letel daleč navzdol po ledu, kjer se drugi navadno niso drsali. A kakor strela z jasnega neba, treščil sem naenkrat vznak, da je vse zahreščalo in završalo pod menoj. Predno sem se dodobra zavedel, kaj je, sem bil moker do kože. Dalje ne vem, kaj se je godilo z menoj. Le to se še spominjam, da sem strašno vpil in jokal. Drugi so se mi pa smejali. Ko sem pricapljal domov, sem se preoblekel in šel ležat za peč. Zeblo me je še dolgo potem, ko sem že ležal za pečjo.

Začela me je boleti glava in nekaj dni sem se moral pokoriti za svojo pregreho za pečjo.

Ko sem pa spet izlezal, so me dedek takoj vprašali: „No, ali greš spet na led?“

Mene je bilo sram, da nisem vedel, kaj bi rekel.

Od takrat sem pa dedka vselej ubogal. Vedel sem, da mi hočejo le dobro, in če sem le mogel, sem jih razveselil. Prižigal sem jim pipico, prinašal stolček, da so položili noge nanj, ali pa iskal zajca, da so sezuli črevlje.

Pa tudi dedek so me poplašali s tem, da so mi prinesli tuinsem iz mesta orgljice, trobentico ali nožek, ali pa nam zvečer pripovedovali pravljice o zakletih kraljičnah, o škrateljčkih, in ne vem, o čem še.

Ah, dobri so bili naš dedek, pa hudi tudi, če nismo ubogali. A mi otroci smo jih ljubili in se jih spominjamo še vedno, dasiravno že počivajo v hladni gomili . . .

Slavko Slavič.

Odpusti!

Srce nemirno danes mi veleva
Prosit te, prijatelj, odpuščanja,
Naj konec bo sovražnega molčanja,
Ki v njem le divji srd se razodeva.

Srce človeško je velika reva:
Brez pravega pogosto je spoznanja,
Prerado se le slepi strasti klanja;
Zato i srce moje srd razgreva.

Zdaj iz oči kesanja solza lije,
Rodi se v prsih želja hrepeneča:
Naj zopet sprave mavrica posije!

Potihne jeze vihra naj besneča!
Odpusti torej, če veli srce ti, —
Prijatelj prosí v skromnem te soneti.

Fr.

P u s t.

I.

Orda ste že sami, dragi bralci, na pustni dan pripravljali kurivo za ta šaljivi večer. Mnogo suhega in svežega vejevja ste navlekli na kak vzvišen kraj, najraje na hrib, da bi zvečer tem mogočneje „pust žgali“. Znam, da niso povsod na Slovenskem enaki običaji, enake šege. Zato naj vam povem, kako je tisti večer pri nas pod mogočnim Grintovcem.

Debel sneg pokriva naravo. Solnčni žarki se lesketajo na njem kot dragoceni diamanti. Lačne vrane leno preletavajo ob potu in si iščejo hrane. Nerade odleté na vitke topole s poti, ako jih kdo podi. Sinice, vrabci, ščinkovci in strnadi se podé okrog hiš, pazno motreč, kje bi se dobila kaka mrvica za lačni želodec.

A vse drugačno življenje je nad vasjo, na malem hribčku. Prav živo se tam pomenkuje vaška dečad, kam treba po kurivo, da bo zvečer „pust“ veličastno gorel. Drugekrat so drsele sani s hribčka navzdol, da je bilo veselje, a danes so ti paglavci resni kakor vaški možje, ko se v nedeljah na sredi vasi pogovarjajo kaj važnega.

„V naš gozd, na Rebrnico!“ predlaga Španov Janko. „Ondi je mnogo nepotrebnega vejevja, katero so naši jeseni, ko so listje grabli, zavrgli. Tudi brinja je ondi mnogo. Lahko navlečemo v dveh urah veliko vejevja skupaj.

„Dobro, dobro!“ mu pritrdijo vsi.

„A kako pripravimo vse to semkaj?“ se oglasi Dolinšekov pastir.

„To naj te ne skrbi!“ odvrne Beljeharjev Fran. „Naš ata so mi obljubili, da dajo kobilu in sani, ako toliko skupaj napravimo, da bo vredno s sanmi za nami priti. Prišel bo naš hlapec Miha.“

„Ej, le hitro, le hitro!“ priganja Španov Janko.

Za pol ure so vaški dečki že proti Rebrnici. Prav nič jih ne zebe, dasi sneg škriplje pod nogami in se za griči vzdiguje strupena mrzla megla. Danes ni mraza! Ko bi bilo pa treba iti v šolo, bi se ta in oni zmrznjenc kremžil, kako je mraz, da ne more iti nikamor.

In kako so oboroženi, kakor bi šli nad širokohlačnega Turka! Brušene sekire se jim blesté na ramah v solčnih žarkih. Za njimi pa peljeta dva dečka male sani, na katerih vidiš povezivne vrvi in drobne verige. Vse to bodo potrebovali, ko bodo vozili vejevje na kup.

Med petjem in ukanjem dospó do Rebrnice. Vrane plašno odletavajo s poti in s hripavim glasom kličejo za njimi: tak, tak!

II.

Z visokih cerkvenih lin je zadonel zvon znaneč Avemarijo. Na hribčku za vasjo je zbrana vsa vaška mladina pri velikem kupu vejevja. Španov Janko moli naprej angelsko češčenje. Vsi mu spoštljivo odgovarjajo.

Glasovi zvona zamró... Temneje in temneje postaja. Na vzhodu zamiglja večernica v vsi svoji krasoti. Po hribih se posvetijo ognji — kre-

sovi, kakor zvezde na azurnem nebu. Okrog ognjev pa miglja brezštevilo malih lučic nalik vešam po močvirju . . . Stemnilo se je. Sedaj šele prižgó naši junaki kres. Mogočno se vzpenja ogenj po kupu naloženega vejevja. Brinje poka in male iskricice odletujejo na vse strani. Pa to jim ni še zadosti. Ne vem, ali je drugod ta navada kakor pri nas. Vsakteri deček, tudi oni, ki doma še v srajci leta, si pripravi že pred tednom staro metlo. To mu morajo mati dobro posušiti. Oče mu jo ovijejo s slamo, ako je sam ne more. Če pa nima metle, je tudi dolga preklica dobra. To si ovije na enem koncu s slamo. Tako oboroženi čakajo poleg ognja. Ko že ogenj mogočno gori, prižgó si slamo na metlah in preklicah, odstranijo se od ognja, pa zavrté goreče metle in kričé na vse grlo: „Pust, masten okol' ust, pust masten okol' ust!“

Sedaj se šele vname pravo, otroško veselje. Odraslih, katerih se tudi mnogo zbere ob ognju, se jim smejó in se ob smehu in šali spominjajo onih let in dni, ko so še sami tako vrteli goreče metle in baklje . . . Lej, še mati je prinesla svojega ljubkega otročiča semgor. Kako ljubko se smehlja, steza nedolžne ročice za lučmi in jeclja: „Cis, cis!“ Mati dete komaj vzdrži v naročju, tako sili za migljajočimi lučmi.

Dečki še vedno vrté goreče metle in kričé: „Pust, masten okol' ust.“

Iz sosednje vasi se čuje enako kričanje, ki bajno doni v temno noč.

Počasi pojema mogočni ogenj. Metle in baklje pa pogorevajo. Le ta ali oni še vrti majhen košček v roki. Kmalu ga tudi ta vrže po snegu in se vrne k ognju, kateri vnovič zaplapola. Vsi navzoči hvalijo pridnost in marljivost vaše dečadi, ki je napravila toliko vejevja.

Dovtípi in šale se krešejo okrog ognja, da smeha ni konca ne kraja.

Kaj pa to? Ta glasni smeh, ne — grohot?

Grošeljnov hlapec je peljal na saneh slamnatega moža po hribčku navzgor k ognju. Otroci ga ogledujejo in silijo k njemu: S silo jih mora hlapec poditi v stran, da mu ga ne vzamejo. Prostor mu naredé, da more slamnatega moža postaviti poleg ognja. Nasadi ga na kolec, katerega vtakne v mrzli sneg. Iz ognja pa vzame goreče poleno in je podtakne pod slamnatega moža. Hlastno ga oblizne ogenj in vzplapola visoko, visoko . . .

Dečad pa zakriči: „Pust, masten okol' ust!“

„Klobaso v čeljust!“ nekdo pristavi.

„Res je, res je!“ zadoni od vseh strani. In nekdo ga sune v čeljust.

Slamnati mož se zvrne na sneg. Parkrat še vzplapola ogenj in slamnatega moža ni več . . .

Ogenj pojema bolj in bolj. Po gorah so ugasnili kresovi, le tu pa tam vidiš še malo lučko, ki polagoma umira in umira, da popolno zamre . . .

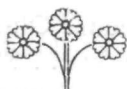
Dečad pa je odšla domov jest „flancete“. Le par dečkov je še ostalo ondi pri ognju, da zmečeta ogorela polena v ogenj, ki zdajnzdaj še vzplapolá in potem zopet zamira. Naposled tudi tadvá odideta za gorko peč, kjer jih čakajo slastni „flanceti“.

Mnogi potem še vso noč presanja, kako je „žgal pusta“.

Bogdan Slavko.

Listje in cvetje.

Iz zaklada naših pregovorov.

33.) Kar kdo seje, to bo žel.

Naš Zveličar je povedal prelepo pričko o sejalcu, ki je vsejal dobro seme na svojo njivo; a ko so ljudje spali, mu je sovražnik nasejal ljulike med pšenico. Oboje je rastle, ljulika še bolj hitro, ker pravijo, da plevel rajše raste nego žito. Od začetka se še ni veliko ločilo drugo od drugega; še le, ko se je jelo oboje klasiti, se je pokazal razloček.

Tudi skušnja nas je že tako izučila, da na polju nikdar ne pričakujemo druge vrste žita, kakor le ono, katera je bila vsejana. Zato se hlapi niso mogli dovolj načuditi, ko so zagledali ljuliko med pšenico. Nobenemu ne pride na misel, češ, da bi se bila pšenica spremenila v ljuliko, marveč vsi poprašujejo le po tem, od kod je neki ljulika — kdo je neki prisejal ljulike? — Da, to je stalna — naravna postava, da vselej izraste le to, kar se je vsejalo. Čudež bi bil, ko bi izrastlo kaj drugega.

Njivi pa prav radi primerjamo srce človeško. Tudi tukaj se enako godi, kakor pri pravi setvi. Ako detinsko srce vsprejema dobro seme svetih nauk, se bode v njem krasno razvila rast najlepših čednosti; ako pa zgodaj priseje sovražnik slabega semena pogubnih nauk in načel, bode tudi to bahotno poganjalo in rastle ter rodilo obilo škodljivega sadu. Torej, ljuba mladina, željno vsprejemaj dobro seme lepih nauk, skrbno pa se ogiblji vsakega pohujšanja.

Pa naš pregovor: „Kar kdo seje, to bo žel“ se more tudi tako umeti: Kakor kdo seje, tako bo žel. Če se kdo sploh poleni in nič ne seje, ali seje le zanikarno in nespretno, pač ne more pričakovati dobre setve. Tudi kdor zamudi pravi čas ter seje nepozno, naj nikar ne pričakuje, da se mu obnese žetev. Torej nas zopet nujno opominja: Dobro porabite mladosti zlati čas; kar zdaj zamudite, tega bi pozneje ne mogli več nadomestiti!

Pomnite torej: Kakoršna je otroška in mladeniška doba, taka bode tudi moška in starostna doba. Še več: Kakoršna je naše delovanje tu na zemlji, takšno bode tudi naše povračilo v večnosti!

*) Prim. letnik 1900, 1901 in 1902.

Odgonetka zastavice v 1. številu.

Gosenica — senica.

Prav so uganili: Bratina Alojzij in France, učenca V. razr. II. odd. pri Sv. Križu na Murskem polju; Lasbacher Albina, Breznik Marija, učenci IV. razreda v Rušah; Jakša Aleksander, drugošolec, Lovrenčič Ivan, tretješolec, Jakša Jožef, učenec II. razreda in Jakša Stanislav, učenec IV. razr. ljudske šole v Novem mestu; Arh Zefka, Bedenk Fanči, Grobovšek Marica, Kordiš Aleksa, Logar Ivanka, Povh Mirka, Skubic Cilka, Schuck Viki, Werne Dorica, Vilhar Tinica, Wulz Mimica, Zadnik Micka, pl. Zhorsky Marica, učenke VIII. razr. v Lichtenturničnem zavodu; Šumljak Anton, naduč. v Gotovljah; Stele Marija, učenka V. razr. v Kamniku; Samsa Poldi, Sandka in Vidka v Ilir. Bistrici; Svetina Stanko in Franci, učenca v Pliberku; Jezovšek Rozika, Mela in Milika, učenke na Vranskem; Šavnik Anica, učenka IV. razreda v Kranju; Kastelic Ana in Marija, Andres Kristina, Medic Marija, Sušnik Bogomila, Vintar Ana, Račič Franja, učenke VII. razreda pri č. šolskih sestrah d. N. D. v Smihelu pri Novem mestu; Renner Slavoljub, učenec IV. razreda v Trstu; Kete Ivan, dijak v Ljubljani; Anžlovlar Mici, Grom Franica, Kenda Marija, Kavčič Danica, Fock Marija, učenke mešč. šole; Jankovič Pepika, Čuden Marija, Šibar Milka, Hrovat Angelica, Gabrijelčič Gabrijela, Kobi Ivanka, Kobi Tončka, Kopač, Krmec M., Martinčič A., Stanonik, Maroti, učenke ljudske šole pri č. uršulinkah v Škofji Loki.

Odgovor na šaljiva vprašanja:

1. Amerike ni iznašel nobeden, marveč le našel (odkril) jo je Kolumb. — 2. Zrkalo (senca). — 3. Abel ni ubil Kajna, marveč nasprotno: Kajn je ubil Abela. — 4. Za dobro podkovanega konja ni treba nobenega žeblja. 5. Zato, ker bi z gobčkom ne znal tako lepo.

Odgovorili (vsaj večinoma) prav: Jakša Aleksander, drugošolec, Lovrenčič Ivan, tretješolec, Jakša Jožef, učenec II. razreda, in Jakša Stanislav, učenec IV. razreda ljudske šole v Novem mestu; Arh Zefka, Bedenk Fanči, Grobovšek Marica, Kordiš Aleksa, Logar Ivanka, Povh Mirka, Skubic Cilka, Schuck Viki, Werne Dorica, Vilhar Tinica, Wulz Mimica, Zadnik Micka, pl. Zhorsky Marica, učenke VIII. razr. v Lichtenturničnem zavodu; Stele Marija, učenka V. razreda v Kamniku; Kastelic Ana in Marija, Andres Kristina, Medic Marija, Sušnik Bogomila, Vintar Ana, Račič Franja, učenke VII. razreda pri č. šolskih sestrah d. N. D. v Smihelu pri Novem mestu; Bezenšek D., Kopačner A., Čretnik, Zerovnik, Slanc, Šibanc Fr., Gorenšek Fr., Ramak Alojzij, uč. na Frankolovem; Bole Pavla, uč. II. raz. vnanje mešč. šole pri č. uršulinkah v Ljubljani; Anžlovlar Mici, Grom Franica, Kenda Marija, Kavčič Danica, Fock Marija, učenke meščanske šole; Jankovič Pepika, Čuden Marija, Šibar Milka, Hrovat Angelica, Gabrijelčič Gabrijela, Kobi Ivanka, Kobi Tončka, Krmec M., Martinčič A., Stanonik, Maroti, učenke ljud. šole pri č. uršulinkah v Škofji Loki.

„Vrtec“ izhaja 1. dne vsacega meseca in stoji s prilogo vred za vse leto 5 K 20 h, za pol leta 2 K 60 h — Uredništvo in upravnništvo sv. Petra cesta št. 76, v Ljubljani.